

Apátsági kert

Építőművészeti Doktori Iskola

Első féléves beszámoló

2013. január 14.

Alkér Katalin, Bartha András, Gyulovics István, Kovács Zsófia

konzulens: Karácsony Tamás

/Szöveges összefoglaló az előadáshoz/

Az alábbi összefoglalásban sorra vesszük, hogy mik történtek a legutóbbi beszámoló óta. Összefoglaljuk a továbbtervezés legfontosabb szellemi és anyagi környezetét, programtervünkben körvonalazzuk a tervezendő létesítmények léptékét, főbb alapterületi igényeit.

December során két fontos egyeztetést kezdeményeztünk: V. Józseffel, a környezetvédelmi hatóság területi felügyelőjével, illetve a szerzetesi közösséggel.

A területi felügyelővel ismertettük a tervünk jelenlegi felvetéseit, és véleményét kértük a környezetvédelmi kérdésekben. Összességében elmondható, hogy a legtöbb kérdésben egyetértettünk és az általunk felvetett mezőgazdasági és közösségi funkciók elhelyezése hosszú távra rendezi a terület sorsát. Kihangsúlyozta, hogy minimális építészeti beavatkozást elképzelhetőnek tart, és a tervezett biogazdálkodás, az őshonos fajok használata ezt ellensúlyozza. A beszélgetés során világossá vált, hogy a gazdálkodás csak extenzíven képzelhető el, amelyet a kiegészítő idegenforgalmi funkció tehet rentábilissá.

A szerzetesekkel folytatott egyeztetésen pontosítottuk a korábban vázolt funkciójavaslatot, és a környezetvédelmi egyeztetés eredményeit. Átadtuk részükre egy rövid kompendiumot amelyben előképeket, funkciójavaslatokat tettünk.

A tervezési feladat szellemi háttérét a négy legfontosabbnak ítélt témakör (gazdálkodás, természet, vallás, közösség) alapján tovább rendszereztük, a korábban felvetett kérdéseinkre kerestünk válaszokat, előképeket.

A gazdálkodással kapcsolatosan külföldi kolostorok, biogazdaságok gyakorlatát, és a magyar mezőgazdasági építészet idevágó példáit vizsgáltuk. A környező régió mintagazdaságaként a kolostorok évszázadokon át a földművelési kultúra innovatív fejlesztésének és tradicionális megőrzésének központjai voltak. A gazdálkodás elsősorban extenzíven, sok hozzáadott értékkel működött, akárcsak azok a kézi munkán alapuló kaliforniai mandulaültvényeken, amelynek fotódokumentációjában sok értékes megoldással találkoztunk. A magyar hagyományokról sajnos kevés adat áll rendelkezésre, a Balaton-felvidéken működő néhány gazdaság meglátogatását úticéljaink közé vettük. A vizsgálat során találkoztunk dr. Reischl Gábor munkáival, aki a hagyományos mezőgazdasági technológiák újraértelmezéséért és korszerűsítéséért Magyarországon különösen sokat tett.

A természettel való viszony vizsgálatokor, arra kerestük a választ, hogy a táj dinamikus egyensúlyába új elemként bekerülő kert és ház mitől válik annak részévé?

A természetes építőanyagok innovatív használatával a tájba és a korba egyaránt illeszkedő épületegyüttesek példáit, egyszerűen kivitelezhető környezetbarát épületeket (pl: szoláris komposzt wc) vizsgáltunk meg. Olyan építészeti megoldásokat kerestünk, amelyek léptékükben, vagy természeti környezet felé tanúsított érzékenységükben hasonlóak a tihanyi feladathoz.

Hogy minél inkább tükrözze a bencés ideákat a kert, olyan - főként természetközeli - építményeket kerestünk, amelyek jól megvalósítják a vallási célokat. Ilyennek találtuk az amis közösségek pajtaépületeit, vagy a brezjei szabadtéri oltárt. Az elkerítés egyszerű gesztusa, mint legalapvetőbb forma is

ebbe a körbe tartozik. A kerítés művelete hozza létre a kertet a világban, és jelöli ezentúl mibenlétét. A kerítés anyagát a táj adja: kő, fa, fém, sövényfonat vagy élő növény is lehet.

A negyedik pillér, amely kutatásunk vázát adja: a közösség. A közösen gondozott ültetvények, közösen felépített ház nagyon könnyen megteremti a szerzetesek és a laikus közönség közötti kapcsolatot. A kert a munka folyamatos, ciklikusan ismétlődő szekvenciái, és az ezeket megtörő ünnepek színhelyévé kíván válni. Tervünkben nagy szerepet szánunk az időnek: lassan, fokozatosan, közösségi erővel képzeljük el felépülését.

A szellemi alapok lefektetésével párhuzamosan a helyszíni praktikus elemeinek feltérképezését is elkezdtük. A gyalogos-, és autós megközelítés lehetőségeit, a szükséges változtatásokat térképeken, és a helyszíni bejárás során elemeztük. A gazdálkodás természeti feltételeit V. úr segítségével vizsgáltuk meg. A terület északi oldalán, az egykori szőlőtőkék helyén az enyhén meszes talaj alkalmas mandulafák és egyéb gyümölcsfák telepítésére, és a déli, tóparti rész inkább a talajtakaró, fűszer-és gyógynövények termesztésére. Az öntözésre a tó vize nem használható, de nem is alkalmas, mély kút fúrása szükséges. A vízvédelmi zóna miatt műtrágyázás egyáltalán nem, hagyományos trágyázás is csak az északi területen képzelhető el. A tópart felé eső rész vizuálisan sokkal inkább védendő, a tó megjelenésébe nem avatkozhatunk be. A kert amellett, hogy közösségi eseményeknek ad otthont, az elvonulást keresők számára is megfelelő kell legyen. Ezért megvizsgáltuk a területre való rá-és belátást, kijelölve a privát és publikusabb zónákat.

Az eddigi vizsgálatok és egyeztetések eredményeit, a szükséges funkciók területigényeit, és azok időbeliségét vizuálisan is megjelenítettük. A kert ciklikusan változó működését egy évkerékben összegeztük. Hónapra bontva leolvasható a szerzetesi közösség, az önkéntesek tevékenysége és a mandulafák, a levendulás, juhok körüli tennivalók. A továbbtervezés során fontos információk, a párhuzamos, esetleg összevonható tevékenységek könnyen értelmezhetőek ezáltal.

Az építési folyamat lassú, folyamatos lefolyását modellezve a funkcionális egységek egyre növekvő területigényét rögzítettük programtervünkben. Elsőként komposzt wc, és kerti eszköz tároló épül, majd a növények termőre fordulásával a gazdálkodáshoz kapcsolódó feldolgozó és raktárterületek, illetve az ezekben dolgozó közösséget kiszolgáló funkciók, konyhák, és alacsony igény szintű nyári szálláshelyek épülnek ki (szénapadlás). A területen szükség van még egyszerű szerzetesi cellákra, 2-3 univerzálisan használható műhelyre, végül egy kis kápolnaépület is felépülhet. A közösségi és mezőgazdasági funkciók egymással való összevonása, időben való megosztásuk a terv szellemiségének fontos eleme. Az zárt egységek mellett sok szabadtéri funkciót is tervezünk: a kút épül ki először, majd tűzrakóhely, kemence, de helyet kell hagyni szabadtéri játékokra, ideiglenes autóparkolásra, és nagyobb 2-300fős rendezvények lebonyolítására is.